

خود مراقبتی در سرطان

(شیمی درمانی)

گروه هدف: بیماران سرطانی

تهیه کنندگان: گروه آموزش به بیمار مرکز

(متخصص با نظارت دکتر افشین رخشا

انکولوژی - رادیوتراپی)

بازبینی بهار ۱۴۰۳ - بازبینی مجدد پنج سال بعد

- **درون ماهیچه ای (درون عضلانی) یا IM:** دارو از طریق یک سوزن وارد ماهیچه (عضله) می شود (به صورت یک تزریق یا شات).
- **داخل ضایعه ای:** از یک سوزن برای وارد کردن دارو مستقیماً به داخل تومور در پوست، زیر پوست یا اندام داخلی استفاده می شود.
- **موضعی - دارو:** به صورت کرم، ژل یا پماد، روی ناحیه سرطانی روی پوست قرار می گیرد.

آیا شیمی درمانی آسیب می رساند؟

شما در حال حاضر می دانید خوردن قرص یا مالش دارو بر روی پوست چه حسی دارد. و احتمالاً احساس ناراحتی مختصر ناشی از یک تزریق (شات) را قبلاً تجربه کرده اید. داروهای IV پس از اولین ورود سوزن به کاتتر، نباید باعث درد و آسیب شوند. در صورت داشتن احساس درد، سوزش، سردی یا هر احساس غیرطبیعی در حین شیمی درمانی، فوراً پرستار یا پزشک معالج خود را مطلع سازید.

آشنایی با نحوه ی انجام شیمی درمانی

✓ **مراحل**

✓ **تعداد جلسات**

✓ **روش های شیمی درمانی**

www.pishgiri.ir

منبع:

- **داخل نخاعی یا IT:** دارو وارد کانال نخاعی می شود و وارد مایع احاطه کننده مغز و نخاع شما می شود. این مایع، مایع مغزی نخاعی (CSF) نامیده می شود. مواد شیمیایی وارد شده به CSF از مغز و نخاع شما عبور می کند. ممکن است برای وارد کردن سریع دارو و وارد کردن مستقیم آن به ستون فقرات از سوزن استفاده شود یا حین عمل جراحی، یک کاتتر بلند و پورت زیر پوست روی سر شما قرار گیرد. این پورت، مخزن اوما یا (*Ommaya) نامیده می شود. Ommaya یک دستگاه صفحه گرد کوچک شکل است که لوله کوچک باریکی بدان متصل است. این لوله به CSF در حفره مغز شما وارد می شود. تا زمانی که درمان تکمیل شود، Ommaya زیر پوست شما باقی می ماند.
- **داخل شریانی:** برای درمان یک ناحیه واحد (منفرد) (مانند کبد، بازو یا ساق پا)، داروی شیمیایی وارد شریان می شود. این روش به محدود نمودن و کاهش اثر دارو بر سایر بخش های بدن کمک می کند و شیمی درمانی [منطقه ای] منطقه ای [موضعی] نامیده می شود.
- **داخل حفره ای:** داروهای شیمیایی ممکن است از طریق یک کاتتر به داخل حفره شکم (فضای اطراف روده و دیگر اندام های در شکم؛ این شیمی درمانی داخل صفاقی نامیده می شود) یا حفره قفسه سینه (فضای اطراف ریه ها و سایر اندام های موجود در قفسه سینه) وارد شوند.

هر چند وقت یکبار به شیمی درمانی نیاز دارم و تا چه مدت

طول می کشد؟

هر چند وقت یکبار باید شیمی درمانی شوید و درمانتان چقدر طول می کشد، به نوع سرطان، اهداف درمان، داروهای مورد استفاده، و چگونگی پاسخدهی و واکنش بدن شما به آن، بستگی دارد. شما ممکن است به صورت روزانه، هفتگی، ماهانه شیمی درمانی (معالجه) شوید، اما آنها معمولاً به صورت چرخه های متناوب صورت می گیرند. این بدین معناست که برای مثال دو هفته اول شیمی درمانی می شوید و یک هفته متوقف می شوید، بنابراین یک چرخه سه هفته ای شکل می دهید که پس از هفته سوم استراحت، دوباره آغاز می شود. این وقفه باعث می شود تا بدنتان سلول های سالم جدیدی بسازد و قدرت و توان خود را مجدداً به دست آورد.

بسیاری از مردم نگران این هستند که داروها تا چه مدت در بدن باقی می مانند و چگونه دفع می شوند. اکثر داروهای شیمیایی توسط کلیه ها و کبد شما تجزیه می شوند و سپس از طریق ادرار یا مدفوع از بدن شما دفع می شوند. زمانی که صرف می شود تا بدنتان از شر داروها خلاص شود (داروها دفع شوند)، به موارد زیادی بستگی دارد از جمله نوع شیمی درمانی که صورت می دهید، داروهایی که مصرف می کنید، سن، و عملکردهای کبد و کلیه شما. اگر به دلیل داروهایی که مصرف می کنید لازم باشد اقدامات احتیاطی ویژه ای صورت دهید، پزشکتان به شما اطلاع خواهد داد.

در صورت بازگشت سرطان، ممکن است مجدداً شیمی درمانی صورت گیرد. این بار به شما داروهای مختلفی داده می شود تا علائم از بین بروند یا از سرعت رشد و یا گسترش سرطان کاسته شود. بسته به داروها، میزان داروها و چگونگی تجویز و استفاده از آنها، عوارض جانبی متفاوت است.

چگونه شیمی درمانی روی من صورت می گیرد؟

بیشتر داروهای شیمیایی از طریق یک لوله کوچک نرم پلاستیکی به نام کاتتر مستقیماً وارد جریان خون شما می شوند. برای وارد کردن کاتتر به رگ ساعد یا دست شما، از یک سوزن استفاده می شود؛ سپس سوزن بیرون آورده می شود و کاتتر باقی می ماند. این درمان درون وریدی یا IV نامیده می شود. داروهای درون وریدی به سه روش داده می شوند:

- داروها را می توان خیلی سریع از طریق کاتتر طی چند دقیقه از یک سرنگ تزریق نمود. این عمل پوش IV (push) نامیده می شود. (تزریق سریع وریدی)
- تزریق IV می تواند از سی دقیقه تا چندین ساعت به طول بینجامد. یک محلول دارویی ترکیبی از کیسه پلاستیکی از طریق لوله وصل شده به کاتتر عبور می کند. این جریان اغلب توسط دستگاهی به نام پمپ IV کنترل می شود.

بسیاری از انواع مختلف CVC ها موجود و در دسترس هستند. بعضی از آنها لوله های نرمی هستند که روی پوست قرار می گیرند و نیازی به سوزن نیست. نوع دیگر، پورت است که شبیه یک صفحه گرد کوچک است.

همراه با یک لوله (مجرای) باریک وارد شونده به داخل رگ. پورت ها همیشه زیر پوست قفسه سینه یا بازو در حین عمل جراحی قرار می گیرند. سپس سوزن های مخصوصی از طریق پوست به پورت متصل می شوند تا از آن استفاده کنند. در مواردی که دسترسی به عروق محیطی مشکل باشد بهتر است بیمار پورت بگذارد.

بسیاری از مردم حتی پیش از شروع درمان، درباره گزینه های CVC با پزشک صحبت می کنند. برخی در طول (حین) درمان متوجه می شوند که به CVC نیاز دارند زیرا رگهای دست و بازوی آنها برای تکمیل شیمی درمانی برنامه ریزی شده، به اندازه کافی خوب نیست. پزشک شما می تواند درخصوص تصمیم گیری درباره اینکه آیا به CVC نیاز دارد و درخصوص نوع درست و مناسب CVC برای شما، به شما کمک کند.

راه های دیگر

بسته به داروها و محل سرطان، شیمی درمانی شما هم ممکن است به یک روش یا چند روش از روش های زیر صورت گیرد.

دهانی (به صورت خوراکی) یا PO- این یعنی از طریق دهان. شما دارو را به صورت قرص، کپسول، یا مایع (شربت) مصرف می کنید. این معمولاً راحت تر است زیرا داروها را اغلب می توان در خانه مصرف نمود. در صورت مصرف داروها به این شکل، بسیار مهم است که تا زمانی که باید مدت دارو را مصرف کنید، میزان دقیق دارو را در زمان درست مصرف کنید.